

MIÉRT VAN SZÜKSÉG AZ ISZTAMBULI EGYEZMÉNYRE?

Tények és tévhitek

TÉVHIT

Az Isztambuli Egyezményt egy külföldi dokumentum, amit Európa kényszerít ránk.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény hosszú egyeztetések eredményeképpen 2011-ben született, az Európa Tanács akkori összes tagállamának bevonásával.

A szöveg véglegesítésére és az Egyezmény elfogadására is már a Fidesz-kormány alatt került sor. A magyar kormány képviselői jelen voltak mind az Egyezményt szövegét előkészítő üléseken, mind az Egyezményt elfogadó ülésen. Az utóbbin a kormány képviselői nem szólaltak fel az Egyezmény ellen. Magyarország külső kényszer nélkül alá is írta az Egyezményt 2014-ben. Ezután még több évig hangsúlyozták az Egyezmény törvénybe iktatásának fontosságát.

TÉVHIT

Az Isztambuli Egyezmény alapján a “gender” fogalmát be kell vezetni a hazai jogrendszerbe.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény rávilágít, hogy sokféle tényező játszik közre akkor, amikor egy férfi erőszakot követ el egy nő ellen. Ezek a tényezők összefüggnek azzal, hogy milyen viselkedést várnak el a nőktől és a férfiaktól – mi számít elfogadhatónak egy férfi, és mi egy nő esetében. Ezek az elvárások meghatározzák, befolyásolják, hogy hogyan reagálunk az erőszakra, mennyire vesszük például komolyan, mennyire hibáztatjuk az áldozatot, akár az illetékes hatóságok (rendőrség, bíróság) képviselőjeként. A “gender” (magyarul “társadalmi nem”) fogalma ezt a jelenséget, ezeket a különbségeket ragadja meg, és ezért szerepel az Isztambuli Egyezményben.

Az Egyezmény nem kötelezi az államokat, hogy a jogszabályaik vagy szakpolitikáik használják magát a fogalmat, ugyanakkor azt előírja, hogy figyelembe kell venni a fenti szempontokat.

A magyar Alaptörvény kimondja, hogy a nők és a férfiak egyenjogúak, és Magyarország külön intézkedésekkel védi a nőket. Előírja továbbá a nemi alapú diszkrimináció tilalmát. Magyarország részese az ENSZ nők elleni diszkrimináció felszámolását célzó Egyezménynek. Ezekből a jogszabályokból is következik, hogy a férfiak és nők eltérő társadalmi helyzetét, a velük szemben támasztott elvárásokat, viselkedésmódot, és az ebből fakadó

hátrányokat az erőszak elleni fellépés során is figyelembe kell venni. Az Isztambuli Egyezményben található gender-fogalom és -szemlélet nem áll ellentétben a meglévő magyar szabályozással.

TÉVHIT

Az Isztambuli Egyezmény beavatkozik a családi életbe és viszonyokba, rombolja a hagyományos családmódellet.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény a családok biztonságossá tételét szolgálja azzal, hogy a párkapcsolati, a családon belüli erőszak elleni védelmet tűzi célul. Az Egyezmény nem határozza meg a család fogalmát, nem írja elő, hogy milyen családmódellet kell követni. Az Egyezmény szempontjából nem lényeges, hogy mi számít családnak, kikből áll egy adott család. A lényeg az, hogy megelőzzük a családon belüli erőszakot és az erőszak egyéb formáit, hogy védelmet és támogatást biztosítsunk az áldozatok, érintettek – elsősorban a nők és gyerekek – számára, és hogy felelősségre vonjuk az elkövetőket.

Az Isztambuli Egyezmény nem akarja a hagyományos családokat lerombolni – a családon belüli erőszakot övező hallgatást, közönyt, az áldozatok szenvedését akarja megtörni. A családokra valójában az erőszak jelent veszélyt, nem azok az intézkedések, amelyek éppen az áldozatok védelmét és megsegítését szolgálják.

TÉVHIT

Az Isztambuli Egyezmény tagadja és el akarja törölni a nők és férfiak közötti különbségeket.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény nem akarja eltörölni a nők és férfiak közötti különbségeket, és nem is sugallja azt, hogy nők és férfiak egyformák, ugyanolyanok vagy ugyanolyannak kéne lenniük. Azt mondja ki, hogy nőknek és férfiaknak egyenlő jogaik vannak. Kifejezetten a nők biztonságához való jogát akarja érvényre juttatni.

A magyar Alaptörvény kimondja, hogy a nők és a férfiak egyenjogúak, és Magyarország külön intézkedésekkel védi a nőket. Előírja továbbá a nemi alapú diszkrimináció tilalmát. Magyarország részese az ENSZ nők elleni diszkrimináció felszámolását célzó Egyezményének.

Ezekből a jogszabályokból az következik, hogy a férfiak és nők eltérő társadalmi helyzetét, és az ebből fakadó hátrányokat az erőszak elleni fellépés során is figyelembe kell venni. Mindez összhangban van az Isztambuli Egyezmény célkitűzéseivel.

TÉVHIT

Az Isztambuli Egyezmény szembe megy a nemzet hitével és vallásos hagyományaival.

TÉNY

Az Egyezmény nem foglalkozik a vallás vagy hitélet kérdéseivel. Azt mondja ki, hogy a kultúra, a szokások, a vallás, a hagyomány és az úgynevezett „becsület” nem szolgálhat semmilyen erőszakos cselekedet (például a női nemiszerv-csonkítás vagy akényszerházasság) igazolására. Az Isztambuli Egyezményt számos olyan ország ratifikálta, ahol erősen élnek a vallási hagyományok, mint pl. Szerbia, Görögország, Ciprus, Montenegró, Georgia (Grúzia), Spanyolország, San Marino és Olaszország.

A magyar Alaptörvény kimondja, hogy az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. Az Alaptörvényben az is szerepel, hogy mindenkinek joga van a lelkiismeret és a vallás szabadságához, ahogy a személyes biztonságához is.

TÉVHIT

Az Egyezmény alapján az államnak törvénybe kell foglalni az azonos neműek házasságának lehetőségét, a “szexuális irányultság” és a “nemi identitás” fogalmát.

TÉNY

Az Egyezmény semmilyen előírást, rendelkezést nem tartalmaz az azonos neműek házassága kapcsán. Számos ország, amely nem ismeri el az azonos neműek házasságát, ratifikálta az Egyezményt, például Albánia, Bosznia-Hercegovina, Georgia (Grúzia), Lengyelország, Románia és Szerbia. Az Isztambuli Egyezmény kitér arra, hogy a végrehajtása során senkit nem érhet hátrányos megkülönböztetés többek között a nemi identitása vagy szexuális irányultsága miatt. Bárkik is vagyunk, bárkivel is élünk kapcsolatban, jogunk van az erőszakkal szembeni védelemhez.

A magyar Alaptörvény szerint az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítani kell. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény pedig kifejezetten tiltja a szexuális irányultságon vagy nemi identitáson alapuló hátrányos megkülönböztetést.

TÉVHIT

Az Egyezmény csak a nőket védi és kivételez velük.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény a nőket és lányokat állítja középpontba, mert azokról az erőszakfajtákról szól, amelyek vagy csak nőket érintenek (kényszerabortusz, női nemiszerv-csonkítás), vagy amelyek a nőket sokkal gyakrabban érik, mint a férfiakat (szexuális erőszak, zaklatás, szexuális zaklatás, párkapcsolati/családon belüli erőszak, kényszerházasság, kényszersterilizáció). Az Egyezmény ugyanakkor javasolja, hogy az intézkedéseit terjesszék ki a családon belüli erőszak minden áldozatára, a fiúkra és férfiakra is.

A hazai bűnügyi statisztikák bizonyítják, hogy a párkapcsolati, a családon belüli és a szexuális erőszak áldozatainak túlnyomó többsége nő. A reprezentatív kutatások alapján jelenleg több mint 223.000 nő él az országban, aki ellen fizikai és/vagy szexuális erőszakot követ el a partnere. Magyarországon két-három hetente megölnék egy nőt családon belüli erőszak során.

TÉVHIT

Az Egyezmény beavatkozik az oktatási rendszerbe és folyamatokba, felül akarja írni a nemzeti tantervet.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény abból indul ki, hogy az oktatásnak kiemelkedő szerepe van a nők elleni erőszak, a párkapcsolati vagy a családon belüli erőszak megelőzésében, hiszen a meggyőződések, személyes beállítódások és viselkedési minták már az élet korai szakaszában kialakulnak, formálódnak. Ha megtanítjuk a gyerekeknek, hogy a fiúk és lányok egyenlőek, egyenrangúak és egyenlő esélyeket érdemelnek, azzal hozzájárulhatunk, hogy tartózkodjanak az erőszakhoz vezető viselkedésektől. Az ugyanakkor az adott ország döntése, hogy mikor és hogyan tárgyalja az állami és egyéb oktatás keretében a nők és férfiak egyenlőségét, a kölcsönös tisztelet és erőszakmentesség értékeit, a nők elleni erőszak megjelenési formáit.

Egy erőszaktól mentes generáció nevelésének első lépése, hogy megtanítsuk a gyerekeket kiállni az erőszak ellen, ha annak tanúi lesznek – családtagként, barátként vagy kívülállóként.

Magyarországon a Nemzeti alaptantervben nem szerepel a nők és férfiak egyenlősége vagy a nők elleni erőszak témája. A kutatásokból kiderül, hogy az iskolákban a tanárok többsége sem szakmai szempontból, sem informális keretek között nem beszél a fiatalok közötti párkapcsolati erőszak problémájáról. Mindeközben a tanároknak maguknak is szükségük, igényük lenne az ismeretek, készségek fejlesztésére, szakmai képzésre ezen a téren.

<http://nane.hu/onlineeroszak/infografika-tanarok/>

TÉVHIT

A meglévő nemzeti jogszabályok már garantálják a nők elleni erőszak, a párkapcsolati vagy családon belüli erőszak megfelelő kezelését, ezért nincs semmi szükség az Isztambuli Egyezményre.

TÉNY

Az Isztambuli Egyezmény törvénybe iktatásával az állam nemzetközi szinten is kinyilvánítja az elkötelezettségét a nők elleni erőszak minden formájának felszámolására. Az Egyezményben olyan intézkedések szerepelnek, amelyeket más országokban már kipróbáltak és azok beváltak, s amelyek egy átfogó programot, csomagot alkotnak. Sokkal többről van itt szó, mint a meglévő jogszabályok megváltoztatásáról: az intézkedések közé tartozik az erőszak témájával kapcsolatos ismeretterjesztés, tudatosságnövelés; az adatgyűjtés és kutatás; az áldozatsegítő szolgáltatások finanszírozása és fejlesztése; az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása; a szakemberek képzése, továbbá más fontos lépések az erőszak felszámolására.

Az Egyezmény segít az államoknak, kormányoknak átfogó, hatékony és szakszerű módon fellépni az erőszak minden formája ellen – ehhez például az Egyezmény végrehajtását ellenőrző nemzetközi, független szakértői bizottság (GREVIO) az Egyezményhez csatlakozó országok intézkedéseire vonatkozó értékeléssel és ajánlásokkal járul hozzá. *Magyarországon még a jogi szabályozás sem felel meg teljesen az Isztambuli Egyezmény előírásainak. Ezen felül a témával foglalkozó civil szervezetek tapasztalatai és egyéb kutatások is azt mutatják, hogy a jogalkalmazásban, az áldozatokat védő és segítő intézmények és szolgáltatások terén, az elkövetők felelősségre vonása, megbüntetése vagy az erőszak megelőzése, a prevenció kapcsán is súlyos hiányosságok és fejleszteni valók vannak a rendszerben.*

Ez a kiadvány a 16 Akciónap a Nők Elleni Erőszak Ellen keretében készült szöveg kivonata.

További információk az Európa Tanács Isztambuli Egyezményről foglalkozó oldalán: Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni erőszak és a párkapcsolati valamint családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról (Isztambuli Egyezmény): Kérdések és válaszok <https://rm.coe.int/istanbul-convention-questions-and-answers-hungarian/1680944851>

A kiadvány része a WAVE (Európai Nők az Erőszak Ellen) és az Európa Tanács útmutatójának, amelyet az Isztambuli Egyezmény értékeit, céljait és fő rendelkezéseit bemutató kommunikációs és érdekvédelemkampányok kidolgozásához készítettek. A kiadvány nem feltétlen tükrözi az Európa Tanács vagy az ENSZ nőjogi szervezete, a UN Women nézeteit, tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek. A kiadvány a UN Women-nel együttműködésben készült, létrejöttét az Európa Tanács támogatta anyagilag.

„Jelen dokumentum magyar fordítása és kiegészítése az Európa Tanács pénzügyi támogatásával készült. Az itt kifejtett nézetek semmiképpen sem tekinthetők az Európa Tanács hivatalos véleményének.”

Magyar Női Érdekvédelem Szövetség 2023.

Fordító: Turai Katalin Ráhel

Szerkesztő és szakmai lektor: dr. Pap Enikő

NANE
EGYESÜLET

